

Tal av LOs tredje vice ordförande Leif Håkansson
i Kristinehamn 1 Maj 2005

Kamrater!
Mötesdeltagare!

Jag vill börja mitt tal i dag, på arbetarrörelsens internationella högtidsdag, med att berätta om två fackliga kolleger till mig.

De heter Wang Wanxing och Wang Miaogen.

Sedan tio år är de tvångsintagna på en psykiatrisk institution i Kina.

Orsaken är att de har varit fackligt aktiva.

Kina är ett av många länder där fackligt aktiva förtrycks, förföljs och trakasseras.

Dessa båda kinesiska kamrater är bara två av tusentals fall som redovisas i den årsrapport som FFI, den fria fackföreningsinternation, gjort om kränkningar av fackliga rättigheter över hela världen.

Enbart förra året mördades eller avrättades 129 människor för att de varit fackligt aktiva.

Många tusentals misshandlades, fängslades eller förföljdes och trakasserades på andra sätt.

Att vara fackligt förtroendevald är helt enkelt ett av världens farligaste uppdrag.

För diktatorer och profitörer har alltid sett facket som ett hot. De vet att den fackliga tanken kan hota deras makt.

De vet att fackliga organisationer ger människor kraft. Kraft att förändra sina liv.

De vet att människor som sluter sig samman i en fackförening kan förändra maktförhållandena i ett samhälle.

Risken med alla fakta om övergrepp och förtryck är att det är lätt att känna sig nedslagen och maktlös.

Har vi egentligen något att sätta emot?

Mitt svar är - jo, vi har något att sätta emot.

Vi har vår internationella solidaritet.

Vi har våra internationaler.
Vi har vårt fackliga bistånd.
Och vi har vår internationella solidaritetsfond.

Vi vet att denna solidaritet är en kraft som faktiskt fungerar.

FFI konstaterar till exempel i sin årsrapport att det trots allt blivit lite bättre – eller något mindre dåligt.

Utvecklingen går långsamt, men den går åt rätt håll.

Våra protester och aktioner ger resultat

Våra paroller här idag är trygghet och solidaritet.

Det är två centrala begrepp för svensk arbetarrörelse.

Trygghet för alla, inte bara för de med makt och rikedom, var visionen som ledde alla de som byggde folkhemmet och välfärdssamhället.

Den visionen är lika aktuell idag, när vi än en gång tvingas att försvara vår välfärd, våra socialförsäkringar och vår a-kassa, mot en maktsträvande höger.

Solidaritet var grunden när vi en gång bildade våra fackföreningar och vårt socialdemokratiska arbetareparti.

Den vilar på medvetandet om att vi behöver varandra.

Att de villkor som andra tvingas att acceptera på lång sikt också avgör våra egna livsvillkor.

Därför sänder vi idag en solidaritetens hälsning inte enbart till alla möten och demonstrationer i vårt eget land – utan till hela världen.

Vi sänder en solidaritetens hälsning till alla som kräver fackliga rättigheter för sig och sina arbetskamrater, trots att det kan vara förenat med livsfara.

Vi sänder en solidaritetens hälsning till Mellanöstern där nu våra fackliga kamrater i de palestinska och israeliska landsorganisationerna visar prov på praktisk solidaritet genom att inleda ett samarbete, med stöd av bland andra svenska LO.

Och vi sänder idag, på Första Maj, en solidaritetens hälsning till alla som drabbades av julhelgens naturkatastrof i Asien.

Årets första maj-insamling går till I-fondens Sydostasieninsamling. Pengarna används till att stödja återuppbyggandet av fackföreningarna och andra demokratiska organisationer i de drabbade områdena.

Ja, vi sänder en solidaritetens hälsning över hela världen.

En hälsning som rymmer våra klassiska visioner om alla människors frihet och hela världens fred!

* * *

Kamrater!

När man lyssnar på borgerliga politiker och ekonomer så låter det ibland som om Sverige är konkursmässigt.

Nästan dagligen kan vi höra hur högern och arbetsgivarna talar om hur fruktansvärt hemskt det är att vara företagare i Sverige.

Om hur höga skatterna är, om hur lata de arbetslösa är och hur mycket de sjukskrivna fuskar.

Det är ingen måtta på eländet. Och det mesta är som vanligt sossarnas och facket's fel.

Vi har fått en ny höger i Sverige – gnällhögern!

Den senaste i raden av sådana klagovisor kom för några dagar sedan.

Då presenterade ekonomerna på Svenskt Näringsliv ännu en rapport om hur eländigt det är i Sverige och hur jobbigt det är när löntagare sluter sig samman och ställer krav.

I rapporten hävdar de att det råder en ”obalans” mellan löntagarna och arbetsgivarna.

Denna obalans sägs bestå i att löntagarna fått för mycket att säga till om. Botemedlet är, enligt dessa högerekonomer, inskränkt strejkrätt.

Arbetsgivarnas rätt att lockouta löntagare vill man givetvis inte röra.

Men om man bortser från dessa ideologiska pamfletter som arbetsgivarna försökt förklä till vetenskap och istället studerar verkligheten blir bilden en annan:

För verkligheten är att Sverige ligger högst i nästan alla internationella mätningar, om det så gäller skolan, vården eller välfärden.

Och företagen går för fullt.

Stockholmsbörsen går bättre än andra stora utländska börser, exporten av varor och tjänster ger överskott i bytesbalansen och produktionsutvecklingen är högre än de flesta andra EU-länder.

Visst finns det många som har anledning att klaga i Sverige idag. Men det är knappast näringslivets direktörer eller ekonomerna på Svenskt Näringsliv.

För även om det går bra för Sverige på många sätt så går det inte bra för alla som bor här.

Vi lever i fortfarande i ett klassamhälle. Människor har fortfarande olika villkor beroende på klass, kön och etnisk bakgrund.

Risken för att drabbas av ohälsa är större för undersköterskan och städaren än för den som är direktör eller jurist.

Arbetare blir mer än andra förtidspensionerade på grund av att de slitits ut eller skadats av sitt arbete.

Tusentals kvinnor förvägras fortfarande rätten att arbeta heltid om de vill.

Och många tvingas fortfarande att leva i ett ekorrhjul av otrygga visstidsanställningar.

Men den mest grundläggande orättvisan idag är arbetslösheten.

Trots alla goda siffror för företagen blir inte jobben fler. Idag är över fem procent öppet arbetslösa.

Detta är inget mindre än ett stort misslyckande för hela det svenska samhället.

Alla har ett ansvar. Men det största ansvaret ligger hos Regeringen, Riksdagen och Riksbanken.

Regeringen har nu presenterat en del bra satsningar i vårbudgeten.

Det är bra att anställningsstöden höjs - men det borde ha varit mer.

Det är bra att man satsar på de långtidsarbetslösa - men man borde ha satsat mer.

Det är bra att det sker en satsning på yrkesutbildning - men det borde ha varit mer.

För det räcker inte att hoppas på att konjunkturen ska ordna resten. Det krävs helt enkelt fler tydliga politiska förslag.

Riksbanken har naturligtvis också ett stort ansvar.

Jag vill påstå att de genom att inte sänka räntan har medverkat till att vi har förlorat tusentals jobb.

De har bekämpat en inflation som praktiskt taget inte finns i stället för att sätta fart på efterfrågan för att få fler människor i arbete.

Tyvärr har de senaste årens otillräckliga politik mot arbetslösheten medverkat till att enskilda arbetslösa har börjat misstänkliggöras.

Det antyds allt oftare att arbetslösheten är deras eget fel. Att de borde ta sig i kragen och om bara a-kassan sänks så skulle de nog se till att skaffa jobb.

Men så har alltid högern resonerat när det gäller de arbetslösa. Det är lika okunnigt som det alltid har varit och det är lika reaktionärt.

För i en situation där det som idag går tretton sökande på varje ledigt jobb ligger problemet inte hos den enskilde arbetslöse. Det ligger hos samhället.

Att människor helt plötsligt blivit lata är en myt som sprids av politiska krafter som vill försämra våra välfärdssystem.

Och vill man som moderaterna sänka a-kassan och sjukersättningen måste man först försöka sprida en bild av att många fuskar.

Givetvis är LO inte emot att man ställer krav på människor. Men det är djupt orättfärdigt att bara ställa krav utan att samtidigt ge de möjligheter som krävs för att människor ska komma tillbaka i arbete.

Vad som behövs är en ny start i kampen för arbete åt alla.

Vi måste bort från synsättet att se människors oförmåga.

Även om man är sjuk och har nedsatt arbetsförmåga finns det väldigt många som vill bidra.

Vårt lands tillväxt blir inte socialt hållbar om vi tillåter att stora delar av arbetskraften ställs utanför. Det gäller alla de som idag är arbetslösa. Men det gäller också de som redan finns på landets arbetsplatser.

För den arbetarklass som högern tycker är lat och har för mycket att säga till om är en oerhört underskattad resurs i Sveriges politik för tillväxt.

Utbildningsnivån hos svenska löntagare har ökat dramatiskt de senaste årtiondena. Även de arbetsuppgifter vi har idag är mer avancerade.

Allt fler använder datorer och övervakar komplicerad produktion.

Allt fler har kontakt med kunder och leverantörer.
Och allt fler talar flera språk än det svenska.

LO-förbundens medlemmar är helt enkelt bärare av stora kunskaper. Men tyvärr utnyttjar de flesta arbetsplatser inte denna kunskap.

I många fabriker arbetar man fortfarande enligt löpande bands-principen – eller ”inte tänka, bara jobba”.

Inom delar av offentlig sektor tillåter man hellre byråkratin att växa i stället för att ge de anställda ansvar och möjlighet att använda sin kunskap och kreativitet.

Jag tror att utvecklingen av moderna och demokratiska arbetsplatser, där arbetaren får vara med och skapa, är en av de viktigaste uppgifterna vi har för att öka tillväxten, sysselsättningen och välfärden i våra länder.

Kamrater!

Skillnaderna går inte bara mellan människor utan också mellan landsdelar.

I en del regioner har strukturomvandlingen lett till högre arbetslöshet och omfattande förtidspensioneringar.

Om allt detta finns hur mycket siffror och nationalekonomiska fakta som helst, och de är givetvis viktiga. Men bakom alla dessa siffror finns enskilda människor.

Människor som ser sin och sin familjs ekonomi och vardagsliv slås i spillror.
Människor vars livsprojekt nu kanske krossas och som upplever sig som bricker i ett spel där penningvärdet går före människovärdet.

Det är utifrån dessa tusentals människors perspektiv varje bedömning av det som nu händer måste ta sin utgångspunkt.

Många orter har också, som här i Kristinehamn, fått se sina regementen försvinna.

Det är en del i en smärtsam men nödvändig omstrukturering av det svenska försvaret.

Men det räcker inte bara med vackra ord för de orter som tvingas se arbetstillfällena försvinna.

Här måste alla vara med och ta sitt ansvar. Det är viktigt att regering och riksdag gör allvar av planerna på ersättningsjobb till Värmland och andra orter som drabbats.

Det är också viktigt med omställningsstöd som ger möjligheter att vidareutbilda sig eller kanske omskola sig till ett annat yrke. Och sedan september förra året omfattas även LOs privatanställda av sådana möjligheter.

Men det är också viktigt att regionens kommuner, företag och fackliga organisationer tillsammans tar till vara de möjligheter till utveckling som finns. Tar till vara människors egen kunskap, kompetens och kreativitet.

Jag är övertygad om att just en satsning på regionerna är den väg vi måste gå för att skapa en långsiktigt uthållig tillväxt som kommer alla till del.

LO har ibland kritiserat regeringens politik, både på detta och på andra områden. Men inte för att den gör fel saker, utan att den gör för lite.

Då är det också viktigt att fråga sig hur alternativen ser ut.

Det är bara ett och ett halvt år kvar till valdagen.

Moderaterna har nu upptäckt att deras öppet löntagarfientliga politik är svårsåld. De har varit med om tre valfiaskon i rad. Det är därför förpackningen av deras politik nu blivit så viktig.

De har nu försökt att göra en fasadrenovering av sitt gamla reaktionära högerparti och kalla det för "arbetareparti".

Det sistnämnda är väl snarare ett utslag av sjuk humor. För faktum är ju att de lägger förslag som visar att arbetare och arbetsliv är något de på sin höjd läst om någonstans.

Även Fredrik Reinfeldt har nu börjat tala om "trygghet".

Men blir vi tryggare av att veta att en ekonomisk katastrof väntar om man har oturen att bli sjuk?

Blir vi tryggare av att visstidsanställningarna blir fler?

Blir vi tryggare av att kollektivavtalen riskerar att urholkas?

För det är så moderaternas politik ser ut.

Och fortfarande vill de sänka skatten, mest för de som redan har mest. Precis som det alltid har varit.

Tar man de moderata förslag som finns idag handlar det om att 250 miljarder ska bort! Det är detsamma som var femte skattekrona.

Vi ska inte ta ut mer skatt än vi behöver och vi ska använda pengarna på klokast möjliga sätt.

Men moderaternas skattesänkningar leder till otrygghet, fattigdom och sämre förutsättningar för dem som nu växer upp och en dag ska ta över efter oss.

För vi behöver en bättre föräldraförsäkring, inte en sämre, för att få ett jämställt familje- och arbetsliv.

Vi behöver en bättre a-kassa, inte en sämre, för att människor ska ha tryggheten att våga satsa på en ny yrkeskarriär om man förlorar jobbet.

Vi behöver bättre sjukersättning och rehabilitering, inte sämre, om människor ska kunna komma tillbaka i arbete efter sjukdom.

En avgörande skiljelinje mellan oss och moderaterna är synen på kollektivavtalen. Reinfeldt hörde till dem som tidigt var ute och fördömde att Byggnads tog strid för kollektivavtalen i Waxholm.

Byggnadsarbetare har för bra betalt, tyckte han.

Men kollektivavtalet är vår trygghet. Det är vår garant för att ingen ska tvingas att sälja sitt arbete billigare än det står i avtalet.

Det var just det som konflikten i Waxholm handlade om. Att oavsett om en arbetare kommer från Lettland eller Stockholm eller Kristinehamn så ska de ha villkor enligt avtal.

Det är jobbet, inte varifrån man kommer som ska avgöra villkoren.

Seriösa arbetsgivare tycker i själva verket att det är bra med kollektivavtal.

De vet att de slipper en osund konkurrens där andra försöker tvinga bort dem från marknaden med lägre löner och sämre villkor för de anställda.

Men sedan finns det arbetsgivare och andra krafter som beskyller oss i facket för att diskriminera löntagare från andra länder. Det är inte bara oförskämt. Det är korkat. Hur kan våra krav om lika villkor för alla fås till att vara diskriminering?

Det vore hederligare om de sa rakt ut att de vill radera den svenska modellen med starka rikstäckande kollektivavtal.

Att de vill sänka löner och försämra de rättigheter och kollektivavtal som vi och våra företrädare kämpat oss till.

Arbetsdomstolen kom i fredags fram till att det inte är sannolikt att EUs regler har någon betydelse för rätten att vidta stridsåtgärder i Sverige. Man vill dock att EG-domstolen yttrar sig innan man är helt säker.

Jag betraktar det som näst intill uteslutet att EG-domstolen skulle avge en dom som innebär att EU bestämmer vilka fackliga stridsåtgärder som ska vara tillåtna i Sverige.

När Sverige blev medlem i EU rådde total politisk enighet om att medlemskapet inte fick inkräkta på vårt system med kollektivavtal på arbetsmarknaden. Det förbehållet framfördes också från Sveriges sida.

LO har utifrån fackliga utgångspunkter tagit ställning för EU-medlemskapet.

Men skulle EG-domstolen, mot all förmodan, fatta ett beslut som slår sönder hela vår arbetsmarknadsmodell måste vi ompröva vårt ställningstagande. Då är priset för högt.

Kamrater!

Vi ska inte låta någon rasera de rättigheter Sveriges löntagare kämpat sig till. Och jag vet att vi är många som är med och tar den striden!

För svensk fackföreningsrörelse kommer aldrig att acceptera lönedumpning.

Vi kommer aldrig att acceptera att arbetsvillkoren ska bero på var man är född.

Vi kommer aldrig att acceptera att vika oss i försvaret av våra kollektivavtal!

* * *

Mötesdeltagare!

Valet nästa år står alltså mellan högerns väg, en väg mot ökad arbetslöshet, ökade klyftor och ökad otrygghet för löntagarna.

Eller arbetarrörelsens väg, en väg mot full sysselsättning, minskade klyftor och ökad trygghet för vanliga löntagare.

Den vägen förutsätter en fortsatt stark facklig-politisk samverkan.

Grunden är en ömsesidig insikt om att fackföreningsrörelsen och det socialdemokratiska partiet behöver varandra och att det bara är tillsammans vi kan stå starka.

Den facklig-politiska samverkan bygger på en ideologisk enighet om våra grundläggande mål.

Den bygger på en djup och ömsesidig respekt för varandras uppdrag.
Drömmen för våra motståndare har alltid varit att denna samverkan bryts. Men det finns fler anledningar nu än på mycket länge att stå fast vid, och utveckla, den facklig-politiska samverkan.

För utan Sveriges industriarbetare och handelsanställda klarar ingen regering att trygga ett starkt och livskraftigt näringsliv

Utan Sveriges dagispersonal och vårdbiträden klarar ingen regering att utveckla den offentliga sektorn och se till att vi får en bra barnomsorg för våra yngsta, och en bra vård och omsorg för våra äldsta.

Utan Sveriges byggnadsarbetare och transportarbetare klarar ingen regering att bygga om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle.

Kort sagt - utan LOs medlemmar klarar ingen regering att bekämpa arbetslösheten och bygga vidare på välfärden.

Så innan vi skiljs åt efter det här första maj-firandet ska vi ska lova varandra några saker:

Låt oss lova varandra att tillsammans stå upp mot dem som säger att samhället blir bättre om löntagarna och de arbetslösa får det sämre!

Låt oss lova varandra att visa att drivkraften i samhället är trygghet, rättvisa och jämlikhet!

Och, låt oss lova varandra att vi tillsammans, i facklig-politisk samverkan, ska lägga grunden för en socialdemokratisk valseger 2006!

Strukturuomvandlingar är acceptabla så länge de möts upp av en trygghet för löntagarna i förändringen. De generella trygghetssystemen måste garantera att individen har en försörjning vid arbetslöshet. Då vågar människor också byta yrke eller arbetsplats. Det är bland annat mot den bakgrunden som moderaternas förslag om kraftigt sänkt a-kassa är så förödande.